

EVALUAREA PSIHOPEDAGOGICĂ A COPIILOR CU TULBURĂRI DE SPECTRU AUTIST

Victoria MAXIMCIUC, dr., lector superior

Summary

According to the National Programme for development of inclusive education all children including those with autistic spectrum disorders should go to institutions of secondary education. We should mention that the number of such children is increasing. We find that there is little evaluation models developed for children with autistic spectrum disorders for inclusive education. It described the situation in Moldova actors and their role in the educational process. Pedagogical evaluation models are presented children with autistic spectrum highlighting evaluation indices by several authors on the estimation of the capacity of training. Also reflected such approaches must be developed and adapted evaluation process correctly.

Conform Programului Național de Dezvoltare a Educației Incluzive, toți copiii, inclusiv cei cu tulburări de spectru autist, trebuie să frecventeze instituții de învățământ preuniversitar. Menționăm că numărul acestor copii este în creștere. La sfârșitul anului 2009 au fost înregistrați 103 copii cu autism, dintre care 53 de copii în Chișinău. La sfârșitul anului 2010 au fost înregistrați 108 copii cu autism, dintre care 100 de copii în Chișinău. Nu dispunem de date pentru anii 2011-2013. De fapt, copiii cu autism în Moldova sunt mult mai mulți [3]. Ca și celorlalți copii, acestora le este interesant să cunoască mediul înconjurător, dar există anumite particularități individuale care nu le permite să cunoască această lume pe deplin. Constatăm că există puține modele de evaluare, elaborate pentru copiii cu tulburări cu spectru autist, pentru educația incluzivă.

Din cauza specificului în dezvoltarea emoțională, motrice și verbală, copiii cu tulburări de spectru autist privesc mediul înconjurător cu totul altfel. Psihologii, pedagogii, medicii recunosc că acești copii preferă jucării și cărți speciale, alte obiecte pentru joacă și instruire rămânând fără atenție. Deseori, părinții observă comportamente stranii. Unii sunt activi și irascibili, alții - închiși în sine. Aceste comportament specific deseori îi pune pe părinți pe gânduri și îi motivează să se adreseze specialiștilor.

Din practică, observăm că părinții se adresează unei instituții când copilul are 5-6 ani. Până a veni la instituția noastră, ei frecventează grădinița de masă, unde nu li se oferă asistență psihopedagogică specială, astfel lipsind intervenția timpurie. Frecvent observăm lipsa deprinderilor de autodeservire la acești copii. Acest fenomen este des întâlnit în Republica Moldova din cauza mai multor condiții: numărul împunător de copii în grupe din grădinițele de masă, lipsa cadrelor pregătite, reglarea incorectă a conturilor din partea statului, dări de seamă formale din partea organelor competente față de fondurile europene. De obicei, părinții menționează că, copii lor, până la vârsta 2-3 ani s-au dezvoltat obișnuiți și toate problemele au apărut după vârsta de 3 ani. Acuzele principale din partea părinților ar fi următoarele: copilul este greu de organizat acasă sau în comunitate, nu este ascultător, este pasiv, insistă la ceea ce dorește și nu vrea să facă nimic.

Pentru a determina nivelul dezvoltării copilului, starea proceselor psihice și nivelul de pregătire către procesul de instruire, psihologul și psihopedagogul special trebuie să realizeze o evaluare. Însă trebuie deținut cont de faptul că, copiii cu tulburări de spectru autist, față de tot ce este nou, au frică. De aceea copilului îi este pus deseori incorect diagnosticul. În timpul evaluării

este important de a lua în considerație vârsta copilului. Pentru copiii mici, evaluarea se petrece în activitatea de joc, pentru copiii mai mari sunt organizate situații aproape de realitate.

Trebuie să menționăm că tehnici care există pentru evaluare a copiilor cu tulburări cu spectru autist sunt puține, sau, dacă există, mai mult prezintă interes pentru realizarea unor cercetări științifice, și nu practice.

Pe parcursul evaluării psihopedagogice sunt apreciați următorii parametri: motricitatea generală și fină; orientarea în spațiu și timp; dezvoltarea sferei emoțional-volitive; dezvoltarea limbajului oral; dezvoltarea gândirii logice; formarea deprinderilor de a citi și a scrie.

Există mai multe modele de evaluare, însă interes pentru practicieni prezintă modelul psihopedagogic [1]. Autorul prezintă sarcina și dă un comentariu.

1. Convorbire. Copilului îi este propus să deseneze și să povestească despre desenul său. Psihopedagogul are în față despre prenume, vârstă și cu cine trăiește copilul. De cerut de la copil să deseneze ceva concret și să povestească sau să răspundă la întrebări.

2. Copilului îi este propus să facă o înscrisătură pe desen. Psihopedagogul află dacă cunoaște aceste literele, poate să scrie, corect ține pixul, se orientează pe foie.

3. Citirea unui text mic cu tablou. Psihopedagogul află ce a înțeles copilul din aceasta povestire.

4. Clasificarea obiectelor („al patrulea de prisos”, „repartizează în două grupe”). Este de dorit ca, copilul să explice alegerea sa.

5. Orientarea în timp. Copilului îi este propus ca să arăte un anotimp anume. Copilul trebuie să numească anotimpul, având și o fișă cu prezentarea unei acțiuni.

6. Dezvoltarea gândirii logice. Copiii trebuie să construiască o imagine din patru componente.

7. Evaluarea înțelesului limbajului. Copilul povestește o poveste după dorință sau reproduce. Este apreciat nivelul înțelesului textului.

8. Dezvoltarea vocabularului. Copilului i se arată o imagine cu un obiect. El este întrebat de ce este necesar acest obiect.

9. Aplicarea adjectivelor: pentru substantiv se alege un adjectiv. Cum este lamâia? Cum este vulpea? Dacă este nevoie, oferim un ajutor.

10. Aplicarea verbelor. Atragem atenție cum copilul folosește verbul.

11. Determinarea nivelului de generalizare. Atragem atenție cum sunt aplicate cuvintele de generalizare.

12. Calcularea. Calcularea figurilor geometrice; copilul trebuie să le pună în cutiuțe în cantități egale, apoi cu una mai mult.

După rezultatele evaluării psihopedagogice sunt formulate concluziile și recomandările. Din punct de vedere al practicii, noi, în instituția noastră, putem determina două grupe de copiii cu tulburări de spectru autist. Prima, grupă sunt „copiii de casă”. Acești copii mai mult sunt atașați de un membru al familiei. Ei greu se adaptează în instituție. Relațiile lor cu cei din jur nu sunt formate. Copiii sunt mai puțin activi, mai târziu se formează deprinderi de autodeservire. A doua grupă de copii sunt cei care au forme mai ușoare de autism sau frecventează instituția preșcolară mai mult timp. Ei au unele deprinderi comunicative formate: mai ușor intră în contact emoțional, sunt deja mai activi, sunt mai receptivi și mai bine se adaptează situației de învățare.

Dacă e să vorbim despre pregătirea psihopedagogică către școală, distingem următoarele criterii: stă singur la masă 10-15 minute; singur, sau împreună cu maturul, realizează o activitate; fără dificultăți colaborează cu maturii (răspunde la întrebări sau execută instrucțiuni); se simte confortabil la locul de lucru (nu plânge și nu se ascunde după masă).

Dacă copilul este caprisios, nu dorește să stea la masa de lucru, aruncă obiecte sau nu atrage atenția asupra lui, nu putem vorbi despre o pregătire psihopedagogică pentru școală. Fără o intervenție specială a psihopedagogului la acești copii nu vor fi formate deprinderi de instruire. Deseori, în așa situații, noi ne străduim să-i includem și pe părinții în procesul instructiv-educativ, deși puținii părinți sunt gata să ne ajute. În rezultat, copilul nu dorește să facă nimic, manifestă un comportament - problemă.

Pentru a evita atitudinea negativă față de procesul de învățare, se vor lua în calcul câteva reguli:

- viteza activității trebuie diminuată;
- de menținut aplicarea unui program unic;
- instrucțiunile trebuie să corespundă capacităților copilului;
- trebuie de alternat activitatea de învățare cu activitatea de joc sau minuta fizică;
- copilul nu trebuie impus;
- de ales corect recompensa.

În problema dată merită atenție și abordarea cercetătorilor ruși [2]. Autorii propun ca evaluarea psihopedagogică a copiilor cu tulburări de spectru autist privind instruirea să se bazeze pe particularitățile comportamentului: selectivitate, comportament voluntar, formarea contactelor sociale, autostimulare, nivelul dezvoltării psihoverbale. Autorii propun patru grupe de acești copii.

Grupa I. Selectivitatea nu este. Comportamentul voluntar lipsește. Diferențiază apropiatii și străinii. Autostimularea are un nivel înalt. În dezvoltarea psihoverbală: mutism, echolalia, epizodic demonstrează o înțelegere a unei informații verbale complexe percepute.

Grupa II. Selectivitatea se observă în tot. Comportament voluntar se dezvoltă în situații obișnuite pentru copil. În formarea contactelor sociale sunt aplicate cele mai simple forme și păstrarea unui mediu constant. În autostimulare se manifestă unele aptitudini deosebite. Limbajul se dezvoltă în limitele unui stereotip și este legat de o anumită situație.

Grupa I și grupa II se includ în manifestările sindromului Kanner.

Grupa III. Copiii cu sindromul Asperger. Selectivitatea se manifestă în tot. În comportamentul voluntar se străduie să păstreze programul de acțiuni în mod constant. Sunt naivi. Doresc să comunice, însă cu greu îi înțeleg pe cei din jur. Limbajul „fonografic” se manifestă printr-un decalaj, care constă în posibilitatea de a duce o convorbire complexă și dificultatea de a menține o convorbire simplă.

Grupa IV. Copiii cu autism cu funcționalitate înaltă. Se străduie să formuleze contacte prin intermediul maturului și prin el să controleze situația. Încetinirea în formarea contactelor sociale. Retineri în dezvoltarea psihoverbală. Dificultăți în articulare, vocabularul sărac, agramatism.

Grupele descrise de autori sunt indici de orientare în toată diversitatea patologiei autiste. Astfel, că putem observa variabilitatea indicilor sus - numiți și pentru maturizarea școlară, în dependență dacă a primit copilul asistență specială sau nu.

În concluzie menționăm:

1. în evaluarea psihopedagogică a copiilor se va lua în considerație: vârsta, specificul mediului social, specificul organizării procesului;
2. sunt determinați indicii psihopedagogici privind pregătirea către școală;
3. grupele copiilor cu tulburări de spectru autist sunt neomogene, de aceea evaluarea și conținuturile curriculare trebuie să fie diverse;
4. în condițiile educației incluzive, limitele dintre standardul obișnuit și cel special trebuie să fie permeabile pentru copiii cu tulburări de spectru autist.

Bibliografie

1. Лаврентьева, Н.Б., Педагогическая диагностика детей с аутизмом, în: Дошкольное воспитание детей с ограниченными возможностями здоровья, 2003, nr. 2, p. 88- 93.
2. Никольская, О.С., Дети с аутизмом: варианты развития, în: Воспитание и обучение детей с нарушениями в развитии, 2015, nr. 1, p. 25-32.
3. www.familia.md.